

סקר צעירים בנושא הצבעה ראשונה בבחירות – לקראת הבחירות לכנסת ה-26

ד"ר תמי הופמן, דפנה כהנא דולב, מיטל ברון ודני גיגי

בחודש מאי 2026 נערך סקר על ידי התוכנית למדיניות חינוך לדמוקרטיה שבמכון הישראלי לדמוקרטיה, בסיוע מתודולוגי של מרכז ויטרבי לחקר דעת קהל ומדיניות. נושא הסקר הוא מאפייני הזכאים להצביע לראשונה בבחירות לכנסת ה-26 הצפויות להתקיים באוקטובר 2026. אוכלוסיית היעד היא צעירים וצעירות, בגילאי 18 – 22 מכל רחבי הארץ שהצבעה בבחירות הקרובות היא הצבעתם הראשונה.

מדגם הסקר הוא מייצג וכולל: 576 צעירים וצעירות, מתוכם: 443 יהודים (77%) ו-133 ערבים (23%). בקרב היהודים בוצע שקלול גם לפי הגדרה דתית: 35% חילונים, 19.5% חרדים, 18% דתיים, 16% מסורתיים לא דתיים, 11.5% מסורתיים דתיים.

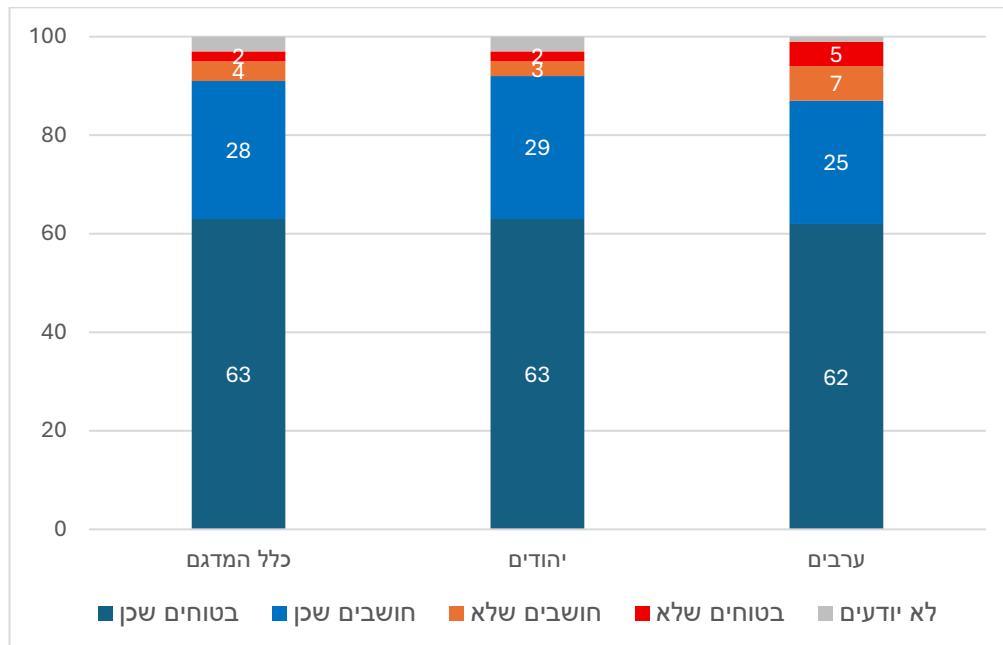
תוצאות הסקר מוצגות תחת שלושה נושאים מרכזיים:

- א. תפיסות ועמדות המשיבים ביחס לפעולת ההצבעה ולבחירות.
- ב. מקורות ההשפעה ועיצובה של אוריינות פוליטית של המשיבים
- ג. עמדות בנוגע למצבה של הדמוקרטיה בישראל

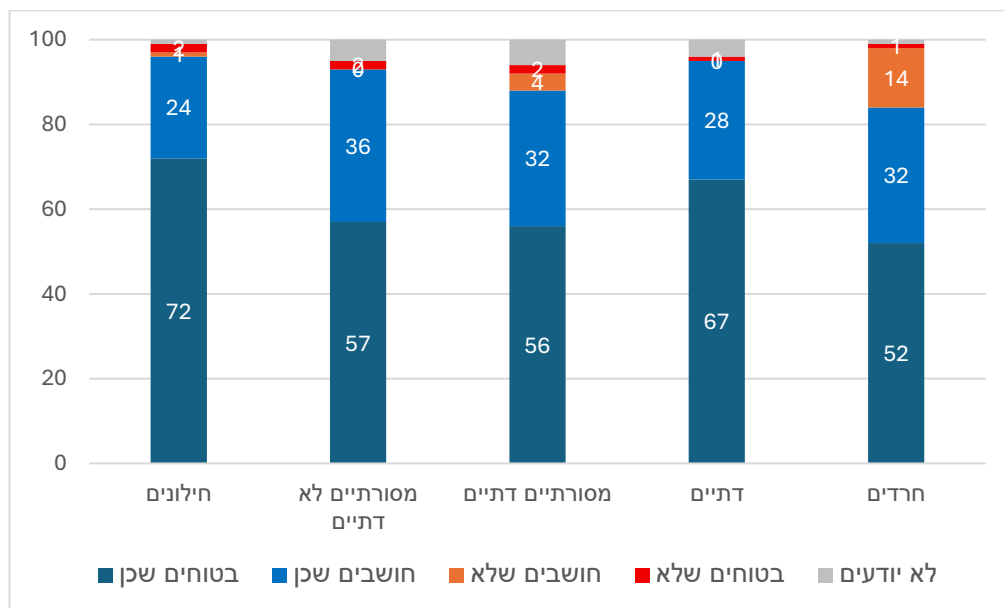
א. תפיסות ועמדות המשיבים ביחס לפעולה ההצבעה ולבחירות

1. האם את/ה מתכוונ/ת להצביע בבחירות הקרובות לכנסת?

תרשים מס' 1.1 – האם את/ה מתכוונ/ת להצביע בבחירות הקרובות לכנסת? (% יהודים לפי מיקום על הרצף של חרדים-חילונים)

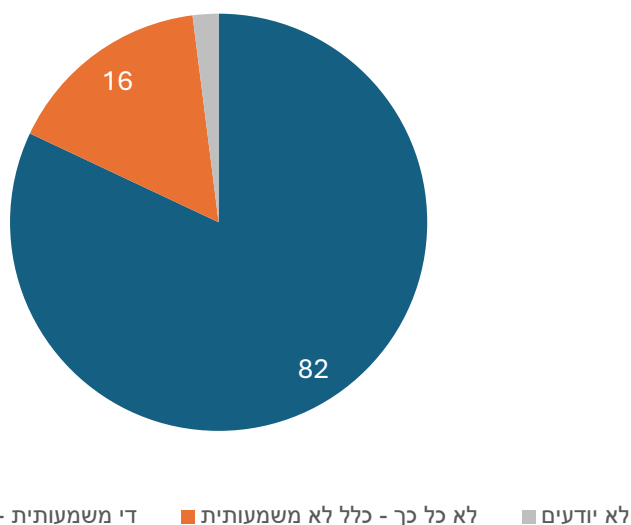
תרשים מס' 1.2 – האם אתה מתכוון/ת להצביע בבחירות הקרובות לכנסת? (% יהודים לפי מיקום על הרצף של חרדים-חילונים)

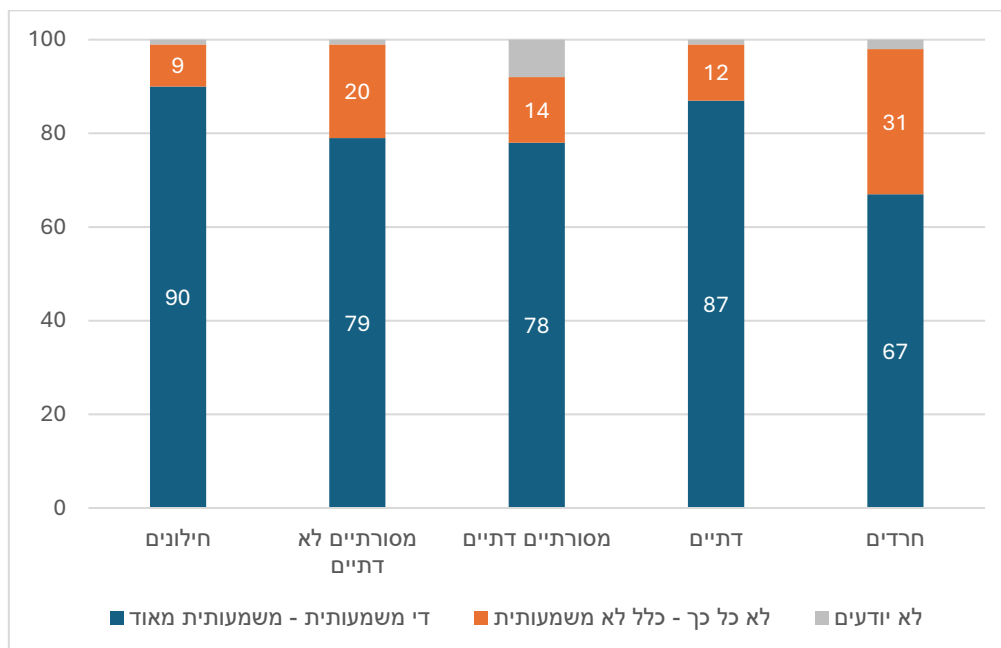
בכל הקבוצות ניתן לראות רוב ברור של צעירים וצעירות שחושבים עד בטוחים שיצביעו בבחירות (בין 80% ל-95% בכל קבוצות המשיבים). עם זאת, ההבדלים המרכזיים בין הקבוצות הם בשאלה עד כמה הם בטוחים בכך. במדגם היהודים המשיבים החילונים "בטוחים שכן" במידה הנחרצת ביותר (כ-72%), ראו לציין שבקרב הערבים, 87% מתכוונים להצביע. נתון זה, על אף שמתמקד באוכלוסיית הצעירים בלבד (תרשים 1.1), יכול להעיד על היתכנות של המשך מגמת העלייה בשיעור ההשתתפות של המצביעים הערבים בבחירות לכנסת. שיעור זה עמד על כ-53.2% בבחירות לכנסת ה-25 והיה בשפל היסטורי של 44.6% בבחירות שנערכו ב-2021 (רודניצקי, 2022).

2. עד כמה העובדה שתוכל/י להצביע בקרוב בבחירות משמעותית עבורך?

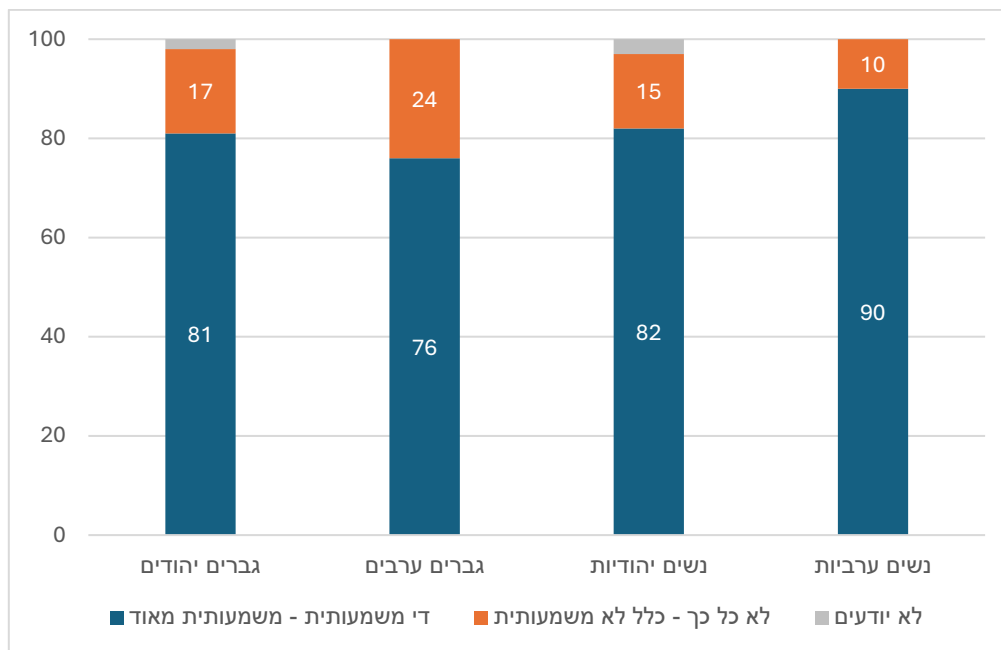
תרשים מס' 2.1 – עד כמה העובדה שתוכל/י להצביע בקרוב בבחירות משמעותית עבורך? (% כלל המדגם, יהודים וערבים)

תרשים מס' 2.2 – עד כמה העובדה שתוכלי להצביע בקרוב בבחירות משמעותית עבורך?
(%, יהודים לפי מיקום על הרצף של חרדים-חילונים)

תרשים מס' 2.3 – עד כמה העובדה שתוכלי להצביע בקרוב בבחירות משמעותית עבורך? (%)
מין המשיב, יהודים וערבים

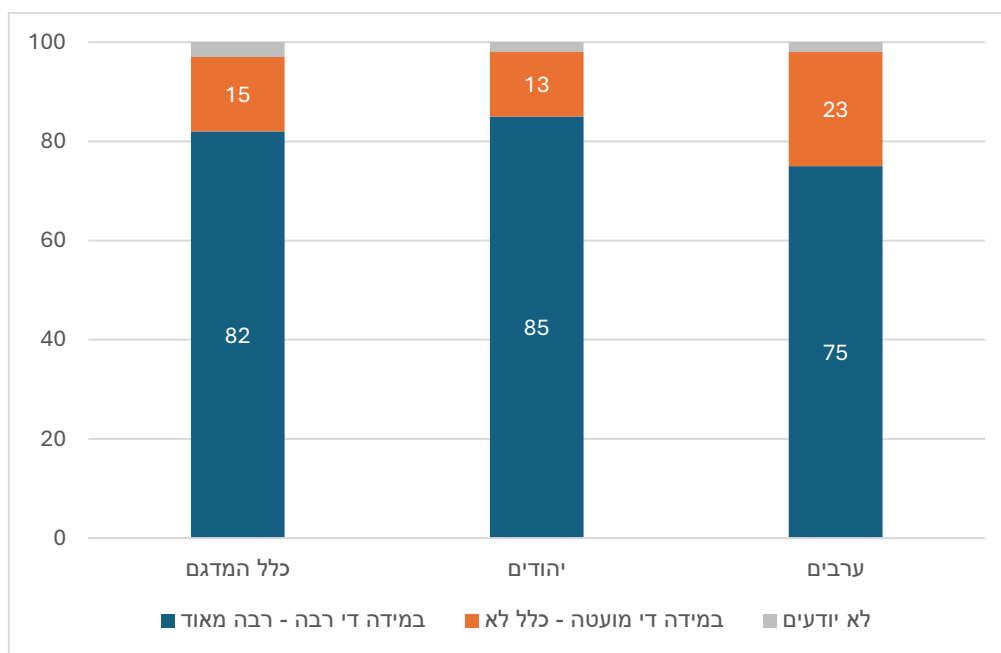
בקרב רוב מובהק של הצעירים, יהודים וערבים כאחד, האפשרות להצביע בבחירות בעתיד הקרוב נתפסת כבעלת משמעות רבה מאוד (תרשים 1.1). בקרב המשיבים היהודים, שיעורי ההסכמה הגבוהים ביותר נמצאו בקרב חילונים (90%) ודתיים (87%), בעוד שבקרב חרדים שיעור זה נמוך יותר ועומד על 67%. לפיכך, החרדים הם הקבוצה שבה יוחסה להצבעה המשמעות הנמוכה ביותר, יחסית לשאר הקבוצות (תרשים 2.2).

הפילוח המגדרי בשאלה זו (תרשים 2.3), בקרב יהודים וערבים, מבטא פער בתשובת הנשים הערביות שעבורן העובדה שתוכלנה להצביע בקרוב בבחירות היא משמעותית וקיים פער

בתשובות בין המשמעות שהן מייחסות להצבעה הראשונה בבחירות לבין המשמעות שגברים ערבים מייחסים לה (90% מהמשיבות הערביות ראו באפשרות ההצבעה עובדה די משמעותית ומשמעותית מאוד לעומת 76% מהמשיבים הערבים. ראו תרשים 2.3). הייצוג הנמוך של נשים בכנסת ובשלטון המקומי בכלל, ובעיקר בכל הנוגע לנשים ערביות (טהון אשכנזי, 2026), היה יכול להוביל להפחתת האמון ויאווש מהאפשרות לשנות את המציאות. אך הנתונים דווקא מלמדים על מגמה הפוכה, רצון להשפיע ולקחת חלק בתהליכי קבלת ההחלטות. עבור נשים ערביות, ההצבעה בבחירות עשויה להיתפס לא רק כפעולה אזרחית אלא גם כביטוי של קול אישי, נראות ציבורית והכרה חברתית. ניתן לפרש זאת גם דרך המשמעות הניתנת לזכות הבחירה עבור קבוצות שחוות לעתים פער בין השוויון הפורמלי המעוגן בחוק לבין תחושת השוויון בפועל ובמקרה הזה, שוויון מגדרי בחברה הערבית. זאת ועוד, התחזקות של שיח על מנהיגות נשים והשתלבות רבה יותר של נשים צעירות בהשכלה הגבוהה מעודדות אותן לראות בהשתתפות פוליטית אמצעי לשינוי חברתי המעניק להן משמעות אזרחית ואישית כנשים¹.

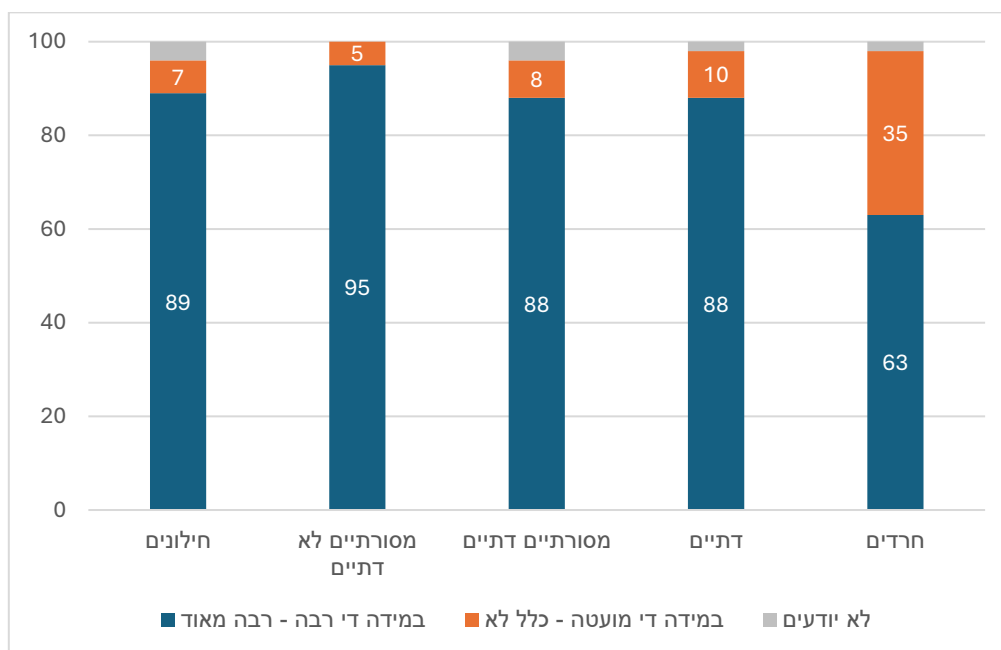
3. באיזו מידה ההצבעה של ציבור האזרחים יכולה להשפיע על המציאות במדינה?

תרשים מס' 3.1 – באיזו מידה ההצבעה של ציבור האזרחים יכולה להשפיע על המציאות במדינה? (% כלל המדגם, יהודים וערבים)

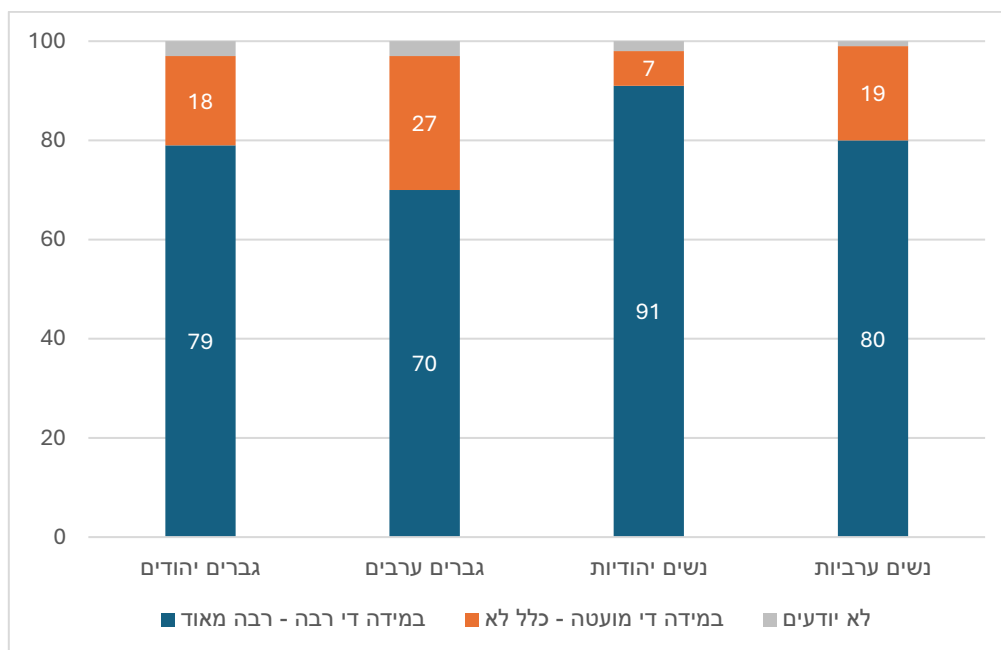

¹ ראו: חוגייראת סברין, מרץ 2026. "חוגים הצלחת נשים ערביות, אך חוסמים דרכן למוקדי הכוח", YNET, מקוון. ראו גם: פילר, ליטל, ומייסס סאלם, 2024. "ניתוח מצב ייצוג הנשים ברשויות הערביות לאור תוצאות הבחירות המקומיות 2024". ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה. מקוון.

תרשים מס' 3.2 – באיזו מידה ההצבעה של ציבור האזרחים יכולה להשפיע על המציאות במדינה? (% יהודים לפי מיקום על הרצף של חרדים-חילונים)

תרשים מס' 3.3 – באיזו מידה ההצבעה של ציבור האזרחים יכולה להשפיע על המציאות במדינה? (% מין המשיב, יהודים וערבים)

רוב המשיבים בכלל המדגם חושבים שההצבעה של ציבור האזרחים אכן יכולה להשפיע על המציאות במדינה (82% מכלל הצעירים שהשיבו, תרשים 3.1). אולם, בקרב קבוצות דתיות בחברה היהודית יש הבדלים ניכרים. 95% מהמסורתיים הלא דתיים חושבים שההצבעה בבחירות יש פוטנציאל להשפיע על המציאות במדינה במידה די רבה עד רבה מאוד. גם דתיים ומסורתיים דתיים חושבים כך במידה רבה עד רבה מאוד (כדאי לציין שבקרב קבוצות אלו, אף אחד מהם לא השיב "כלל לא", קרי, גם אם הם חושבים שההשפעה היא מינורית, הם עדיין חושבים שיש להצבעה בבחירות השפעה מסוימת). יוצאת דופן במענה

לשאלה זו היא הקבוצה החרדית – כ-63% חושבים שלהצבעה בבחירות יכולה להיות השפעה על המציאות במדינה, לעומת 35% שחושבים שלא. אלה אחוזים גבוהים יחסית של מצביעי פעם ראשונה שחושבים שאין ביכולתם להשפיע על המציאות האזרחית, החברתית והפוליטית בישראל באמצעות הבחירות (תרשים 3.2). הסבר לפער זה יכול להיות קשור להיבדלותה של החברה החרדית מהפוליטיקה הארצית וההתרכזות בתהליכים פנימיים. דווקא היעדר ההסדרה של נושא הגיוס ומעמד לומדי התורה מבחינת ההנהגה החרדית, יכול להוביל לתחושה שהאפשרות לשינוי היא מוגבלת.

הניתוח המגדרי (תרשים מס' 3.3) מעלה תמונה זהה לתמונה העולה מהפילוחים הקודמים, המחזקת את הפרשנות שניתנה לממצאים אלו. ניכר כי נשים (יהודיות וערביות) תופסות את ההצבעה בבחירות כפעולה עם פוטנציאל להשפיע במידה די רבה עד רבה מאוד על המציאות בישראל יותר מאשר גברים (91% נשים יהודיות ו-80% נשים ערביות, לעומת 79% גברים יהודים ו-70% גברים ערבים). מעניינת גם העובדה שבקרב החברה היהודית, נשים צעירות חושבות בפער ניכר מגברים צעירים שההצבעה יכולה להשפיע על המציאות במדינה (91% מהצעירות היהודיות חושבות כך במידה די-רבה עד רבה מאוד, לעומת 79% מהצעירים היהודיים). ממצא זה מעניין לנוכח העובדה שהכנסת הנוכחית (בשיעור דומה לקודמותיה) ברובה מורכבת מחברי כנסת גברים ויש תת-ייצוג ניכר לנשים. בכנסת ה-25 ההרכב הוא 74% חברי כנסת ו-26% חברות כנסת². ייצוג נמוך בהשוואה לדמוקרטיה אחרות (קניג, 2026, טהון אשכנזי, 2026).

4. כיצד הצעירים מסבירים את התפיסה שלהם ביחס לחשיבות הבחירות?

כדי להבין כיצד צעירים וצעירות תופסים את משמעות ההצבעה בבחירות, הוצגו בסקר שתי שאלות פתוחות שעסקו בחשיבות הבחירות ובמניעים להשתתפות פוליטית: "כשאתה חושבת על הצבעה בבחירות, מה הסיבה המרכזית שגורמת לך להצביע או לא להצביע?" ו"בעיניך, למה בחירות חשובות (או לא חשובות)?"

ניתוח התשובות מלמד כי צעירים יהודים וערבים כאחד רואים בבחירות כלי להשפעה על המציאות. אולם, בעוד שהצעירים היהודים מדגישים בעיקר את ערכי הדמוקרטיה, האחריות האזרחית ועיקרון שלטון העם, הצעירים הערבים מדגישים את חשיבות הייצוג הפוליטי, השמעת הקול הקבוצתי וקידום שינוי חברתי.

בקרב המשיבים היהודים בלט כי עצם קיום הבחירות כמרכיב יסוד של המשטר הדמוקרטי וכאמצעי למימוש עקרון שלטון העם, הוא הנושא המרכזי. רבים תיארו את הבחירות כ"בסיס הדמוקרטיה" והדגישו את חשיבותן לייצוג הציבור ולהחלפת שלטון. גם בקרב המשיבים הערבים נתפסו הבחירות כחלק מן המנגנון הדמוקרטי, אולם הדגש הושם בעיקר על מימוש זכויות אזרחיות ופוליטיות ועל האפשרות להשמיע עמדה ולהשתתף בתהליך קבלת ההחלטות. תמה מרכזית נוספת שעלתה בשתי הקבוצות היא תפיסת הבחירות ככלי להשפעה על המציאות. צעירים יהודים תיארו את ההצבעה כדרך המרכזית להשפיע על מדיניות המדינה ועל עתידה, ואילו צעירים ערבים קשרו אותה בעיקר לאפשרות לחולל שינוי חברתי ולשפר את המציאות בחברה הערבית.

לצד זאת, בשתי הקבוצות עלו גם ספקות ביחס ליכולתן של הבחירות לחולל שינוי. הספקות דומים ומכוונים לממסד הפוליטי: בקרב יהודים הספק התבטא בעיקר במשבר אמון כלפי המערכת הפוליטית ובתחושה כי "הכול אותו דבר". בקרב ערבים הוא נקשר בעיקר לתחושת חוסר השפעה וחוסר ייצוג, כפי שמשקף באמירות כגון "הקול שלנו לא מגיע" ו"אין שינוי". הבדל בולט נוסף נוגע למשמעות הייצוג הפוליטי. בקרב יהודים הייצוג נתפס בעיקר כחלק מתפקודה התקין של הדמוקרטיה. לעומת זאת, בקרב ערבים הייצוג מתקשר

²כאשר חלקן של הנשים באוכלוסייה בישראל הוא כמעט 51%.

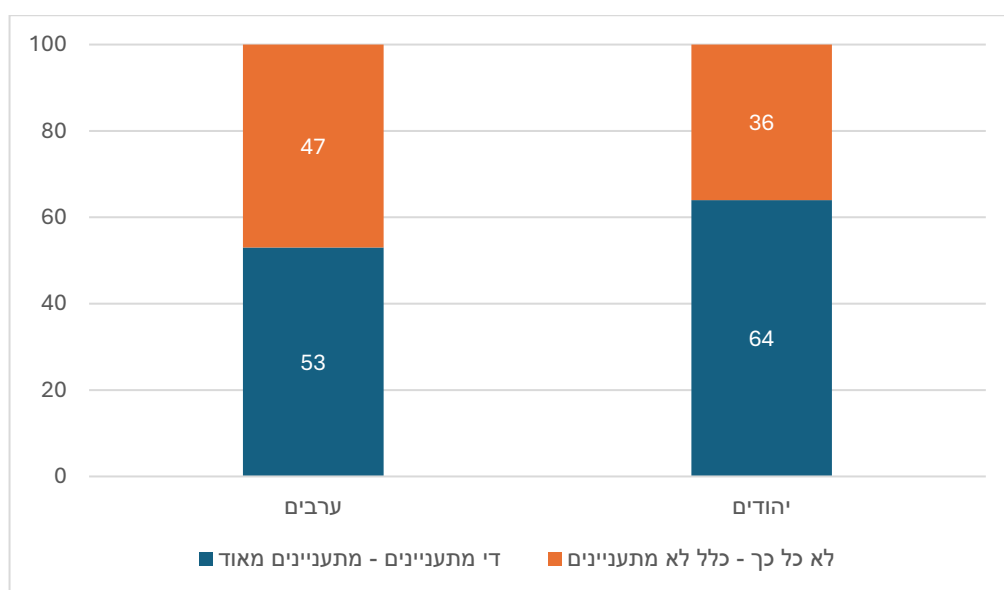
ליכולת של הצעירים הערבים להשמיע את קולם באופן שיהיה בעל ערך לחיי היום יום שלהם.

לסיכום, למרות הבדלים מסוימים באופן שבו צעירים יהודים וערבים מפרשים את משמעות ההשתתפות הפוליטית, בשתי הקבוצות הבחירות נתפסות בראש ובראשונה כמנגנון המאפשר השפעה על המציאות. עם זאת, בעוד שבקרב יהודים מודגשים בעיקר ערכי הדמוקרטיה, האחריות האזרחית ושלטון העם, בקרב ערבים מודגשים יותר הייצוג הפוליטי, השמעת הקול הקבוצתי והשאיפה לקידום שינוי חברתי.

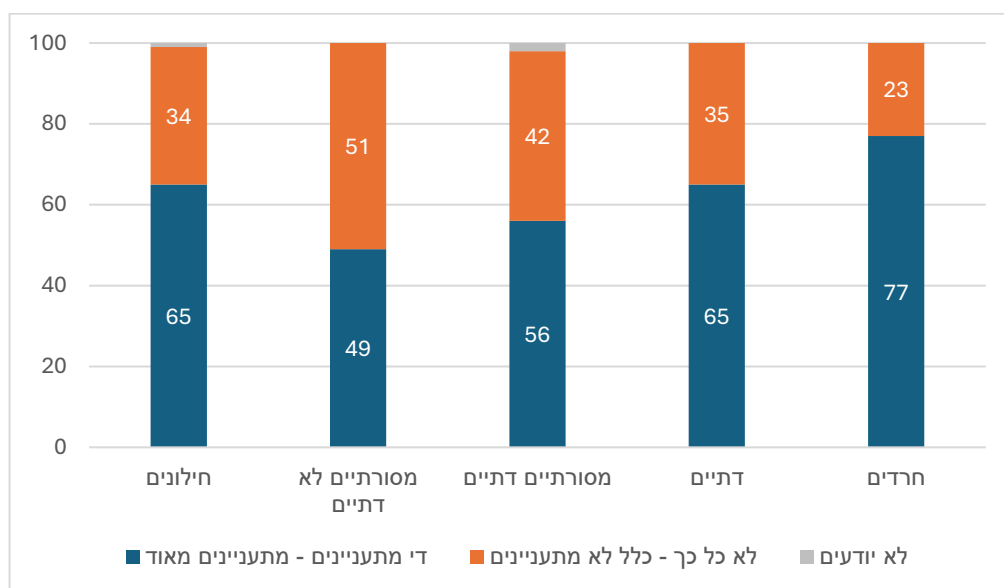
ב. עיצובה של אוריינות פוליטית של צעירים וצעירות בדרכם אל הקלפי

5. עד כמה את/ה מתעניין או לא מתעניין בפוליטיקה?

תרשים מס' 5.1 – עד כמה את/ה מתעניין או לא מתעניין בפוליטיקה? (% כלל המדגם, יהודים וערבים)

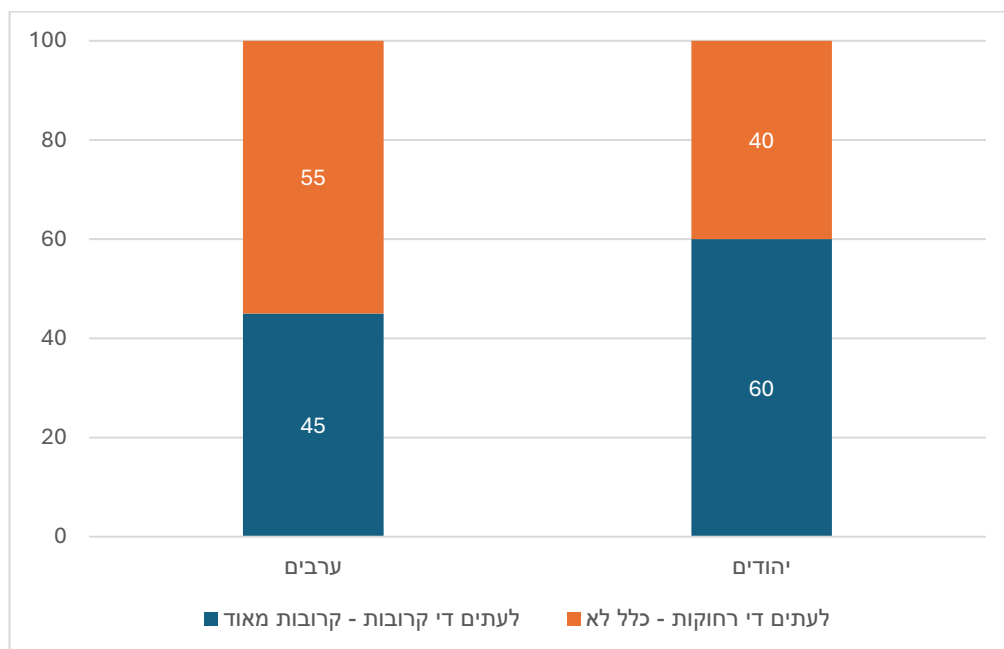
תרשים מס' 5.2 – עד כמה את/ה מתעניין או לא מתעניין בפוליטיקה? (יהודים לפי מיקום על הרצף של חרדים-חילונים)

אוריינות פוליטית מתחילה במידת העניין של האדם עצמו. 62% מכלל המדגם, הגדירו עצמם כדי מתעניינים ומאוד מתעניינים בפוליטיקה (תרשים 5.1). בפילוח של החברה היהודית, עולה כי 77% מהצעירים החרדים השיבו שהם מתעניינים בפוליטיקה. זה האחוז הגבוה ביותר בקרב המשיבים היהודים והערבים (65% ומטה בקרב שאר הקבוצות). ממצא זה כשלעצמו מעלה שאלה לגבי הפער שבין ההתעניינות הרבה יותר מכולם של הצעירים החרדים בפוליטיקה אל מול האחוז הנמוך יחסית של המשיבים בקבוצה זו, ביחס לשאר הקבוצות בנוגע למידת ההשפעה שיש להצבעה בבחירות על המציאות (ראו: תרשים מס' 3.2). הסבר אפשרי לכך טמון בהתעסקות הגוברת ב"חוק הגיוס" והפטור מגיוס לצבא ובהשפעתו של החוק דווקא על אוכלוסייה זו – צעירים חרדים³, למשל, הדיון הציבורי והפוליטי אודות שלילת הטבות מחרדים שאינם מתגייסים⁴.

6. באיזו תדירות מדברים על פוליטיקה במשפחה שלך?

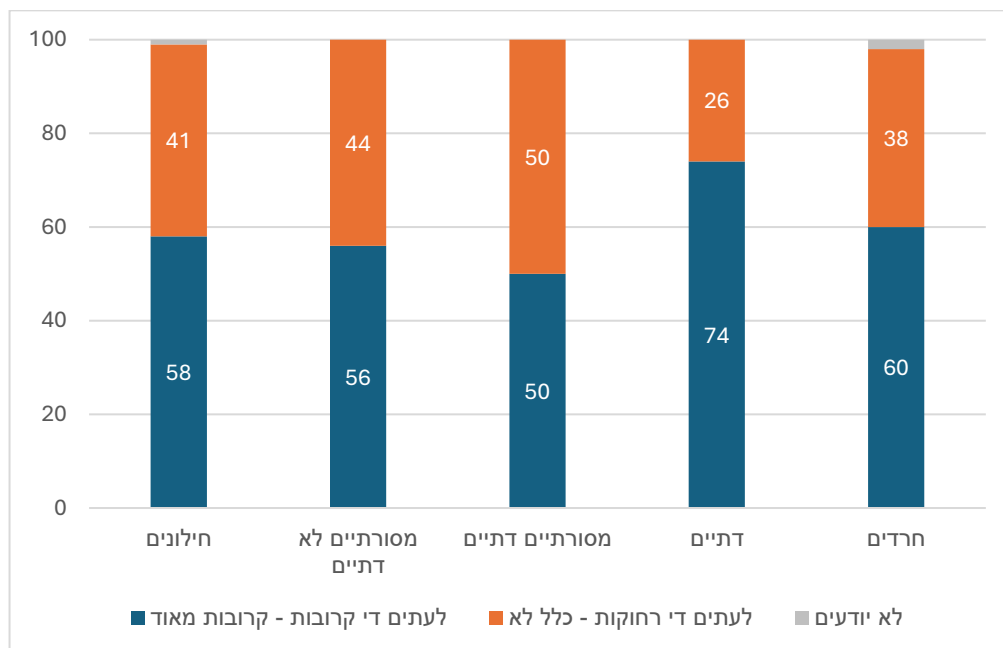
תרשים 6.1 – באיזו תדירות מדברים על פוליטיקה במשפחה שלך? (% כלל המדגם, יהודים וערבים)

³ ראו: רביצקי טור-פז, שלומית, 2026. "עלייתו ונפילתו של חוק [אי-] הגיוס". ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, מקוון.

⁴ רביצקי טור-פז, שלומית, ומרכז ויטרבי לחקר דעת קהל ומדיניות, 2025. "סנקציות על חרדים משתמטי גיוס: סקר עמדות חרדים". ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, מקוון.

תרשים 6.2 – באיזו תדירות מדברים על פוליטיקה במשפחה שלך? (% יהודים לפי מיקום על הרצף של חרדים-חילונים)

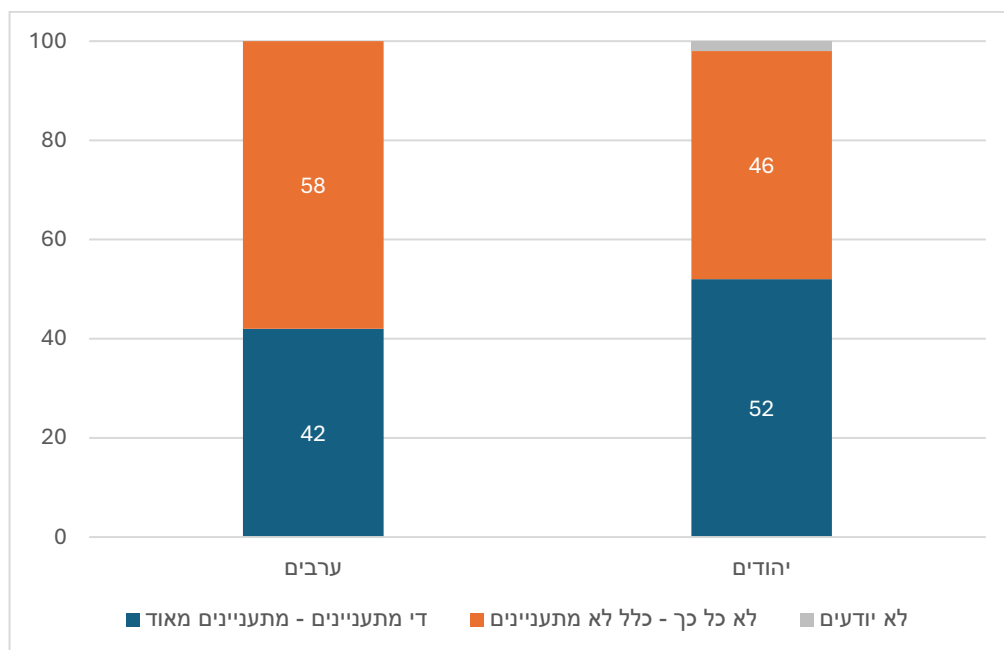

טיפולוחה של אוריינות פוליטית קשורה גם לסוכני החיברות שהאדם פוגש לאורך הדרך. המשפחה מהווה מרחב משמעותי ומעצב בתהליכים אלו. בשאלה זו ביקשנו לראות עד כמה המשיבים חשופים לשיח במסגרת המשפחה על נושאים פוליטיים. התשובות בכלל המדגם מצביעות כי כמעט 60% משוחחים על פוליטיקה במשפחה לעיתים קרובות (תרשים 6.1). בקרב יהודים בלבד, כ-60% משוחחים בתדירות יחסית רבה (לעיתים קרובות מאוד, ולעיתים די קרובות) על פוליטיקה במסגרת המשפחה. בקרב הערבים, הנתון נמוך יותר ומגיע ל-45% בלבד.

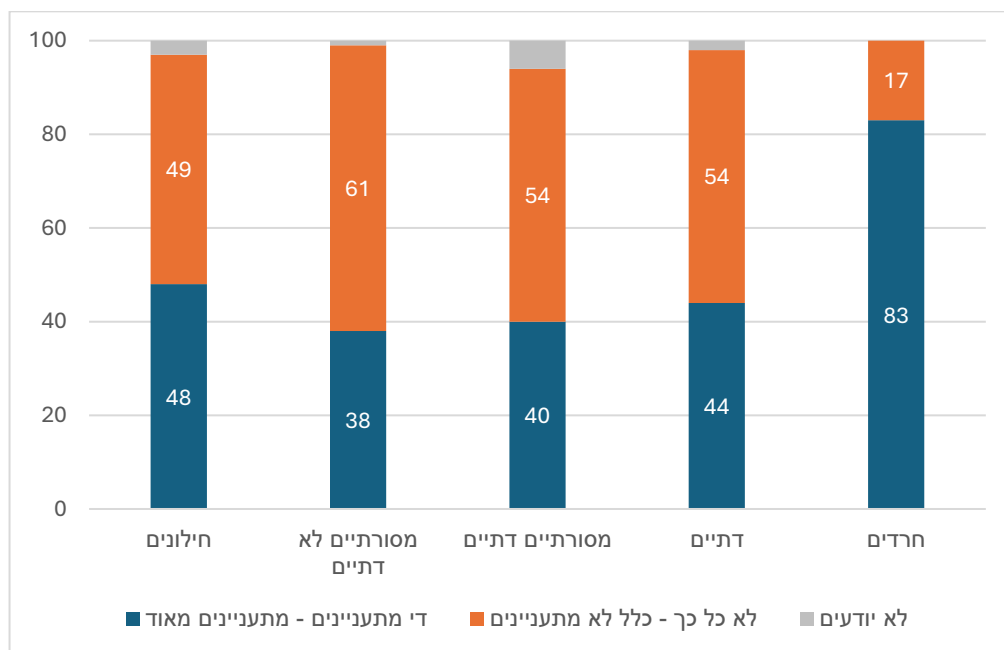
שכיחות השיח הפוליטי במסגרת המשפחה, מתקשר בממצאים אלו גם להיבטים של השתייכות לקבוצה דתית כפי שניתן לראות בתרשים 6.2. בפילוח של החברה היהודית על פי מיקום ברצף החילוני – חרדי, קיימת שונות רבה בין הקבוצות. כך למשל, בקרב המשיבים הדתיים, אחוז מי שהגדירו את השיח אודות פוליטיקה במסגרת המשפחה כתכוף (לעיתים קרובות מאוד, ולעיתים די קרובות) היה הגבוה ביותר מכלל הקבוצות, כ-74%. לאחריהם, המשיבים החרדים (60%). אולם, בקרב המשיבים המסורתיים – דתיים 50% משוחחים על פוליטיקה לעיתים קרובות ו-50% כמעט שלא או כלל לא משוחחים על פוליטיקה במשפחה.

7. עד כמה החברים שלך מתעניינים או לא מתעניינים בפוליטיקה?

תרשים 7.1 – עד כמה החברים שלך מתעניינים או לא מתעניינים בפוליטיקה? (% כלל המדגם, יהודים וערבים)

תרשים 7.2 – עד כמה החברים שלך מתעניינים או לא מתעניינים בפוליטיקה? (% יהודים לפי מיקום על הרצף של חרדים-חילונים)

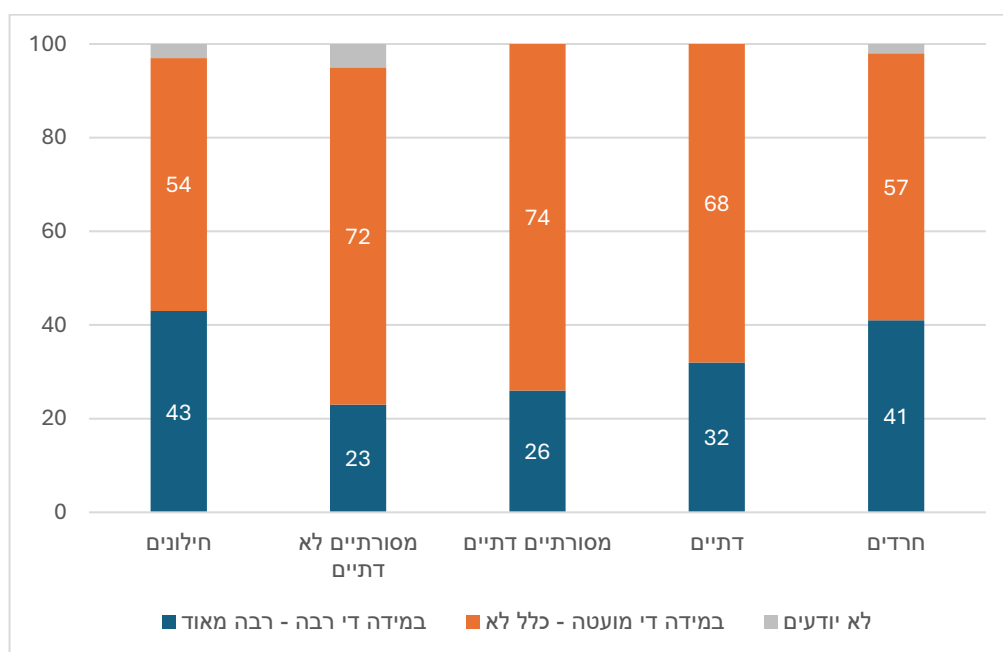

גם לקבוצת השווים יש תפקיד בעיצובה של אוריינות פוליטית. תחושת השייכות בקרב חברים וחברות, והשיח המתקיים במסגרתה, יכול לתרום גם הוא לעיצובה של אוריינות פוליטית ו/או לחוויות של הזדהות עם רעיונות פוליטיים כאלה או אחרים. זה בולט במיוחד במסגרת שהן אידאולוגיות (תנועות נוער למשל), או לחילופין, מסגרות בהן העיסוק בנושאים פוליטיים ואקטואליים הוא חלק בלתי נפרד מתהליכי ההשתתפות (למשל במכינות קדם צבאיות או מכוני מנהיגות בשנות מעבר).

בקרב הקבוצה היהודית בכללותה, המשיבים נחלקו כמעט באופן שווה בין מי שמתעניינים מאוד ודי מתעניינים לבין מי שכלל לא מתעניינים ולא כל כך מתעניינים. לעומת זאת, קיים פער יותר בין מתעניינים ללא מתעניינים בקרב המשיבים הערבים. 58% מהמשיבים הערבים מדווחים כי בקרב החברים שלהם לא מתעניינים כלל ולא כל כך מתעניינים (תרשים 7.1). בחלוקה על פי מיקום ברצף של חרדים – חילוניים בחברה היהודית, התמונה מציגה פערים במידת ההתעניינות של קבוצת השווים בפוליטיקה. כך למשל, 83% מקרב המשיבים החרדים, הגדירו מידת עניין רבה בנושאים פוליטיים במסגרת קבוצת השווים. דבר זה יכול להיות קשור לפוליטיקה הפנימית של החברה החרדית בעת הזו, ובמיוחד בהקשרים של חוק הגיוס והשלכותיו על הצעירים החרדים בשכבת גיל זו בדיוק.

8. באיזו מידה את/ה מחפש/ת תכנים פוליטיים ברשתות?

תרשים מס' 8.1 – באיזו מידה את/ה מחפש/ת תכנים פוליטיים ברשתות החברתיות? (%יהודים לפי מיקום על הרצף של חרדים-חילונים)

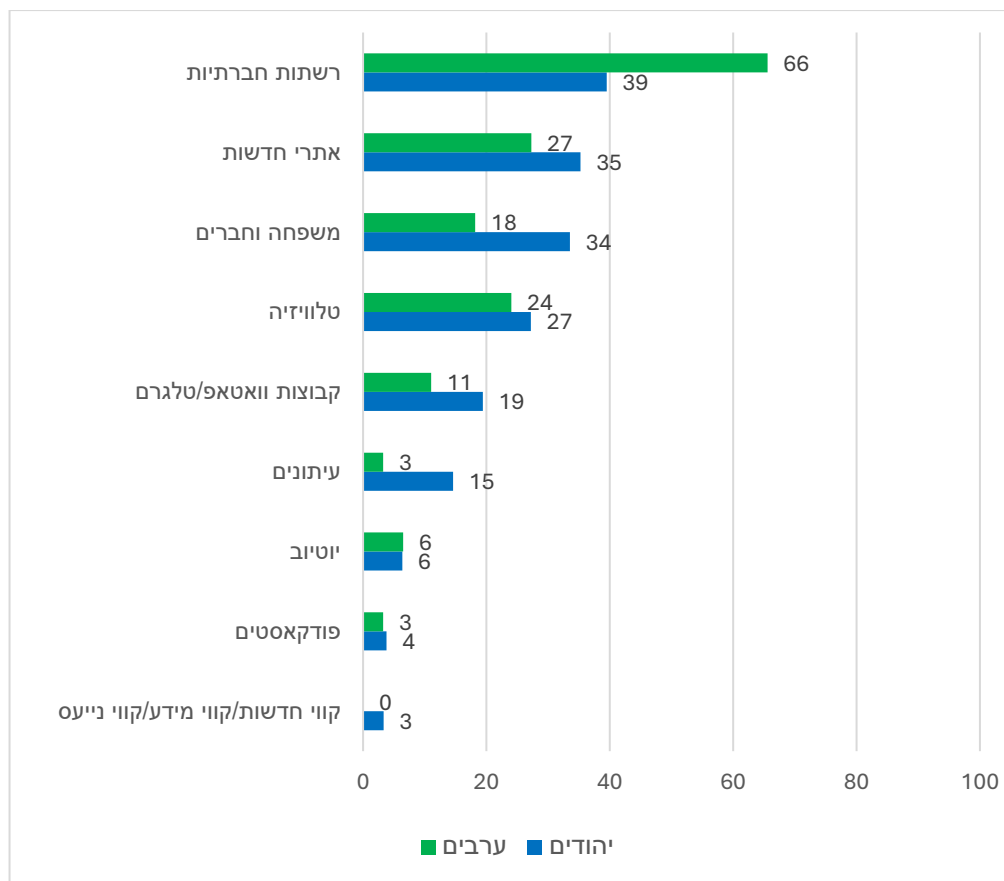
אוריינות פוליטית מתעצבת גם על בסיס ידע וחשיפה לרעיונות שונים. רוב המשיבים בכלל המדגם (יהודים וערבים) אינם מגדירים את עצמם כמי שמחפשים באופן יזום תכנים פוליטיים ברשתות החברתיות. זהו ממצא המתכתב עם דפוסי קבלת מידע המאפיינים את עולם הרשתות החברתיות, ה"פיד" מציג את עצמו, במובן זה שתכנים שונים מגיעים דרך הגלילה אל האדם, והאלגוריתם מקפיץ ו/או דוחף ל"פיד" את מה שעולה מתוך היסטוריית השימוש והצפייה בתכנים שונים. בכלל המדגם, יהודים וערבים, 64% אינם מחפשים באופן אקטיבי תכנים בנושאים פוליטיים.

בחברה היהודית, בקרב הצעירים החרדים והחילונים שיעור גבוה יחסית – מעל 40% כן משתמש באופן אקטיבי ברשתות לצורך זה (41% מהחרדים ו-43% מהחילונים, תרשים 8.1). בקרב חילונים, השימוש ברשתות לצורך חיפוש תכנים פוליטיים משתלב בתרבות המעודדת ביטוי אישי, צריכת מידע מגוונת והשתתפות בשיח ציבורי, וגם עם המציאות הפוליטית בישראל על רקע סבבי המלחמה והמחאה כנגד תהליכי החקיקה העוסקים במשטר של הממשלה ה-36. לעומת זאת, בקרב חרדים הנתון עשוי להעיד על שינוי חברתי משמעותי יותר, שכן מדובר בחברה שבה קיימת תרבות המסתייגת מהרשתות החברתיות ומהמרחב הדיגיטלי בכללותו. ואף מגבילה ככל יכולתה את הנגישות אליהם. לכן, שיעור גבוה יחסית, דווקא של צעירים חרדים המחפשים תכנים פוליטיים ברשתות, עשוי להצביע

על פתיחות גוברת למקורות מידע מגוונים ועל חשיפה רחבה יותר לשיח ציבורי ופוליטי מעבר למסגרות המסורתיות.

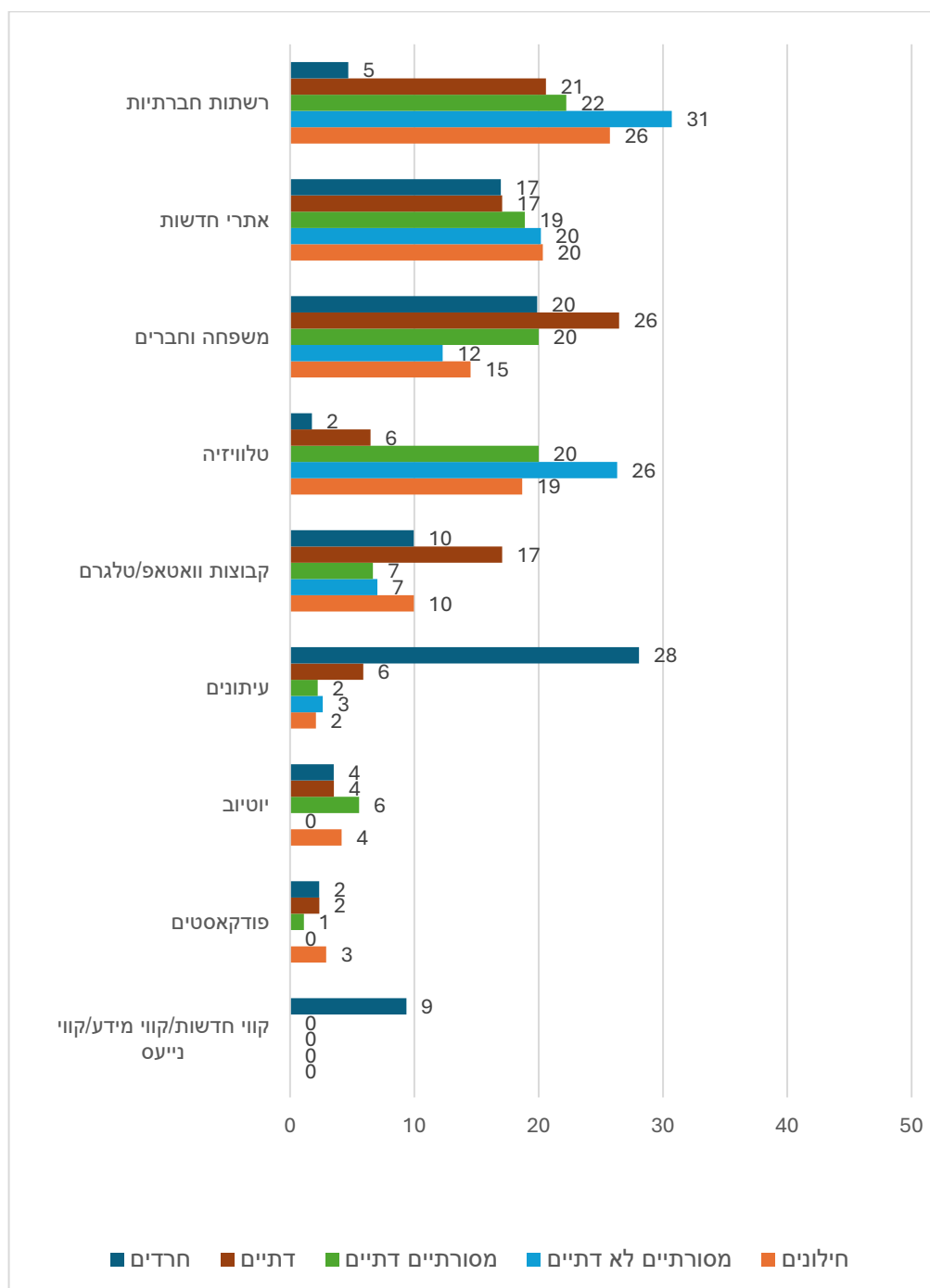
9. מהם שני המקורות העיקריים מהם את/ה מקבל/ת מידע על פוליטיקה?

תרשים 9.1 – מהם שני המקורות העיקריים מהם את/ה מקבל/ת מידע על פוליטיקה? (%יהודים וערבים)

*האפשרויות: "אחר" (2%-0%) ו"לא מקבל מידע מאף מקור" (5%-0%) לא מופיעות בתרשים.

תרשים 9.2 – מהם שני המקורות העיקריים מהם את/ה מקבל/ת מידע על פוליטיקה? (% יהודים, על פי מיקום על הרצף של חרדים - חילונים)

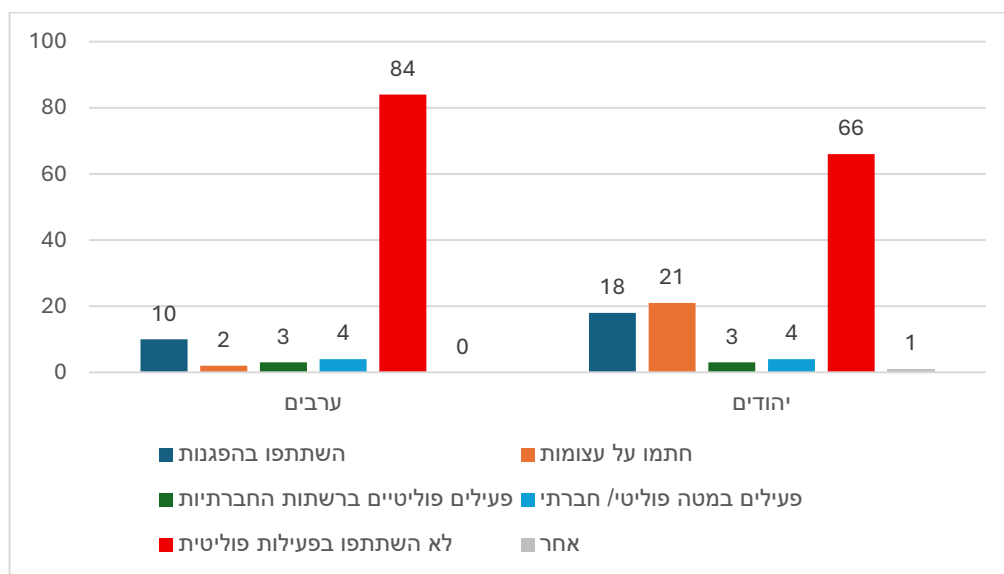
המחקר העוסק בהשתתפות פוליטית של צעירים וצעירות בדור ה-Z מדגיש את העובדה שהמרחב הדיגיטלי הוא חלק בלתי נפרד מחיי היום יום של צעירים וצעירות במגוון זירות. בין השאר, גם עיצוב עמדות ומידע אודות פוליטיקה. בשאלה זו, בכלל המדגם, עולה כי המקור העיקרי של צעירים לקבלת מידע על פוליטיקה הוא הרשתות החברתיות, 39% מכלל המדגם (תרשים 9.1). כאשר מצרפים לזה גם את קבוצות הוואטאפ/טלגרם כמקור מידע נוסף (19%), עולה כי עבור 58% מכלל המדגם, המרחב הדיגיטלי של הרשתות הוא מקור המידע המרכזי שלהם. המקור השני הבולט בהיקפו בכלל המדגם הוא אתרי החדשות (תרשים 9.1). אתרים אלו גם מצויים במרחב הדיגיטלי ופועלים גם הם באמצעות מנגנוני הפעולה הקיימים ברשתות, בקבוצות ועל פי נתוני המשתמשים. המשיבים הערבים

מגדירים את הרשתות החברתיות כמקור המידע העיקרי בפער משמעותי מהמשיבים היהודים. 66% מהמשיבים הערבים לעומת 45% מהמשיבים היהודים (תרשים 9.1).

הפילוח של מקורות המידע בתוך החברה היהודית על פי המיקום ברצף הדתי מציג פערים גדולים בין הקבוצות בחברה היהודית. כך למשל, שני מקורות המידע המרכזיים של המשיבים הדתיים הם משפחה וחברים (26%) ורשתות חברתיות (21%). זהו ממצא המתכתב עם המקום המרכזי של השיח אודות פוליטיקה במשפחה שהיה הגבוה ביותר בקרב המשיבים היהודים (ראו תרשים 5.2). כמו כן, המשיבים החרדים, מגדירים עיתונים כמקור המידע המרכזי שלהם, 28%, זהו נתון המשקף את המגבלות על השימוש באינטרנט ובטלפונים חכמים הקיימות בחברה החרדית ולכן דגש רב יותר על משפחה וחברים (20%) ועל עיתונות ואתרי חדשות לסוגיהם (תרשים 9.2).

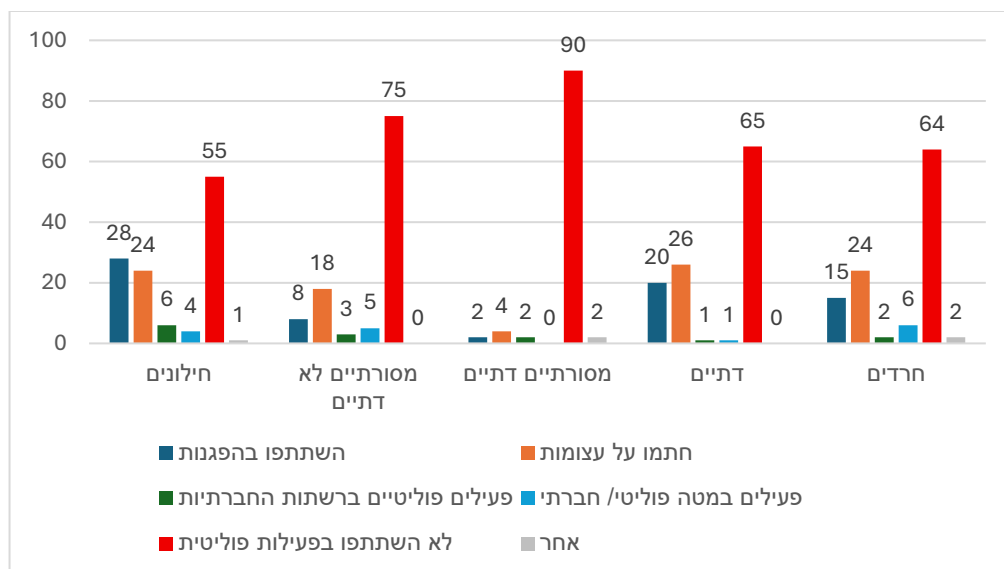
10. האם השתתפת עד היום בפעילות פוליטית כלשהי? (ניתן לסמן יותר מתשובה אחת).

תרשים 10.1 – האם השתתפת עד היום בפעילות פוליטית כלשהי? (% יהודים וערבים)

*בשאלה זו היה ניתן לבחור יותר מתשובה אחת ולכן סך התשובות מסתכם במעל 100%.

תרשים 10.2 – האם השתתפת עד היום בפעילות פוליטית כלשהי? (% יהודים, על פי מיקום על הרצף של חרדים – חילונים)

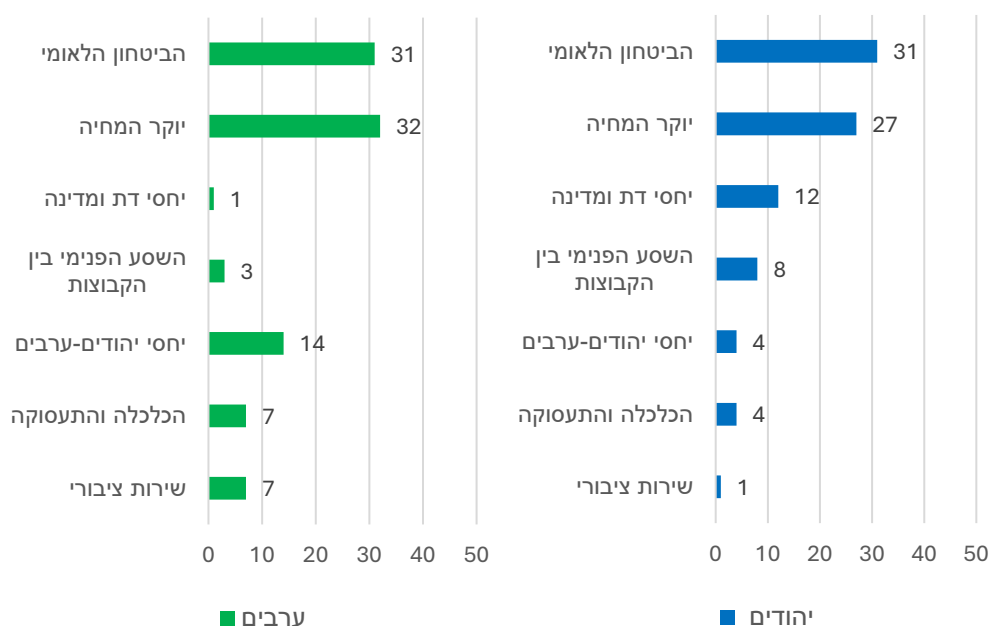
אוריינות פוליטית באה לידי ביטוי גם באופני התרגום של אוריינות זו לפעולה. שאלנו לגבי ההשתתפות בפעילות פוליטית כלשהי מתוך מאגר פעילויות שמקובל לייחסן להשתתפות פוליטית. בכל הפילוחים, הנתון הבולט ביותר הוא האחוז הגבוה של המשיבים בכלל הקבוצות שמגדירים שלא השתתפו בכלל בפעילות פוליטית כלשהי (תרשים 10.1). בחברה היהודית יש השתתפות מסוימת, גם אם באחוז נמוך יחסית, בהפגנות (18%) ובחתימה על עצומות (21%). בפילוח של החברה היהודית עולה כי הקבוצות שפועלות יותר בשתי הדרכים לעיל לצורך השתתפות פוליטית הן חילונים, חרדים ודתיים. הקבוצה הבולטת בהיעדר השתתפות כמעט מוחלט, היא המסורתיים הדתיים (תרשים 10.2).

ג. עמדות בנוגע למצבה של הדמוקרטיה בישראל

הסקר נערך במאי 2026, בעת שבה הבחירות לכנסת ה-26 הולכות ומתקרבות. ההיערכות של שחקנים שונים לקראת הבחירות החלה. הצעירים והצעירות המצביעים לראשונה, נשאלו בסקר זה גם שאלות ספציפיות ביחס לבחירות הקרובות בכל הקשור לנושאים מרכזיים לטיפול על ידי הממשלה, ההערכה של מצב הדמוקרטיה ומידת האמון שחשים כלפי פוליטיקאים ומפלגות בעת הזו.

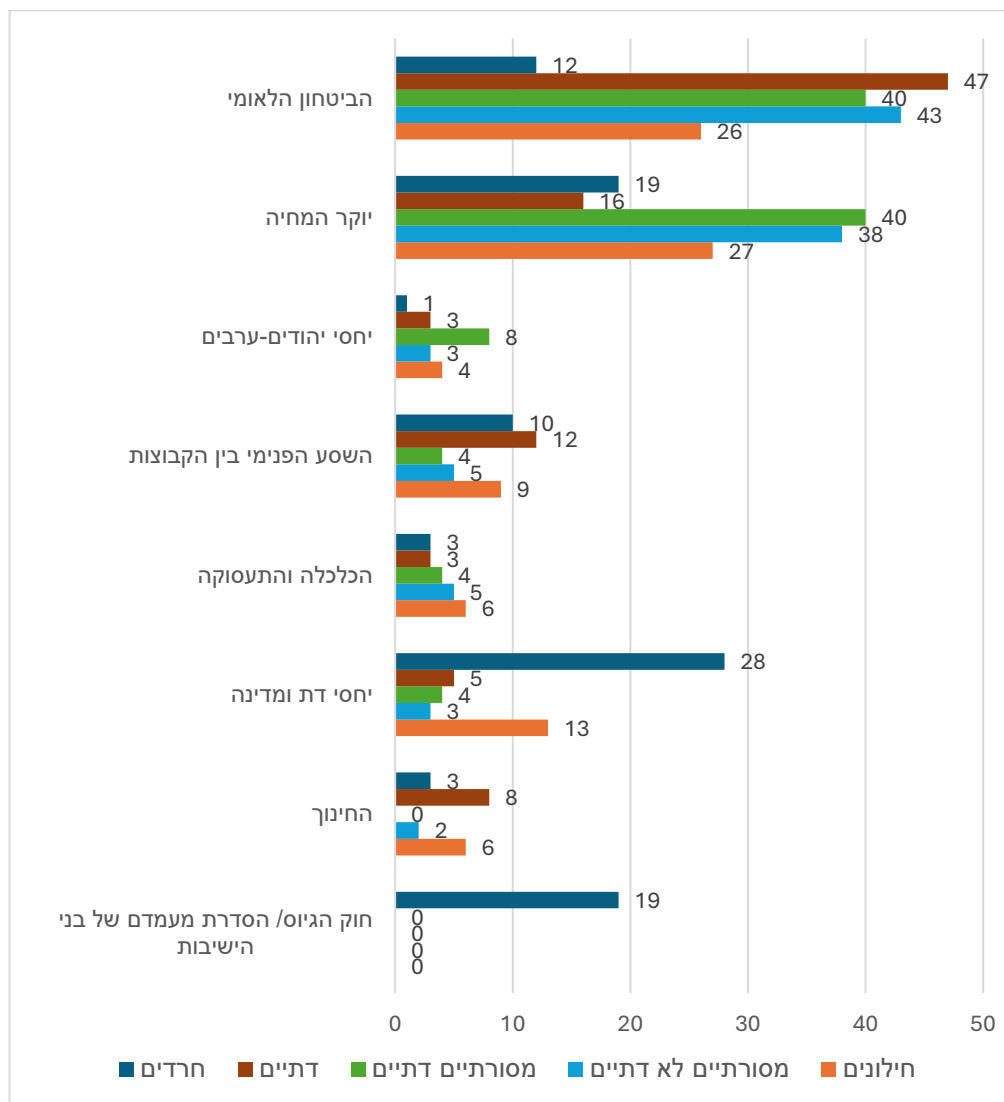
11. לדעתך, מהו הנושא המרכזי שעל הממשלה לטפל בו כיום?

תרשים 11.1 – לדעתך, מהו הנושא המרכזי שעל הממשלה לטפל בו כיום? (% יהודים וערבים)⁵

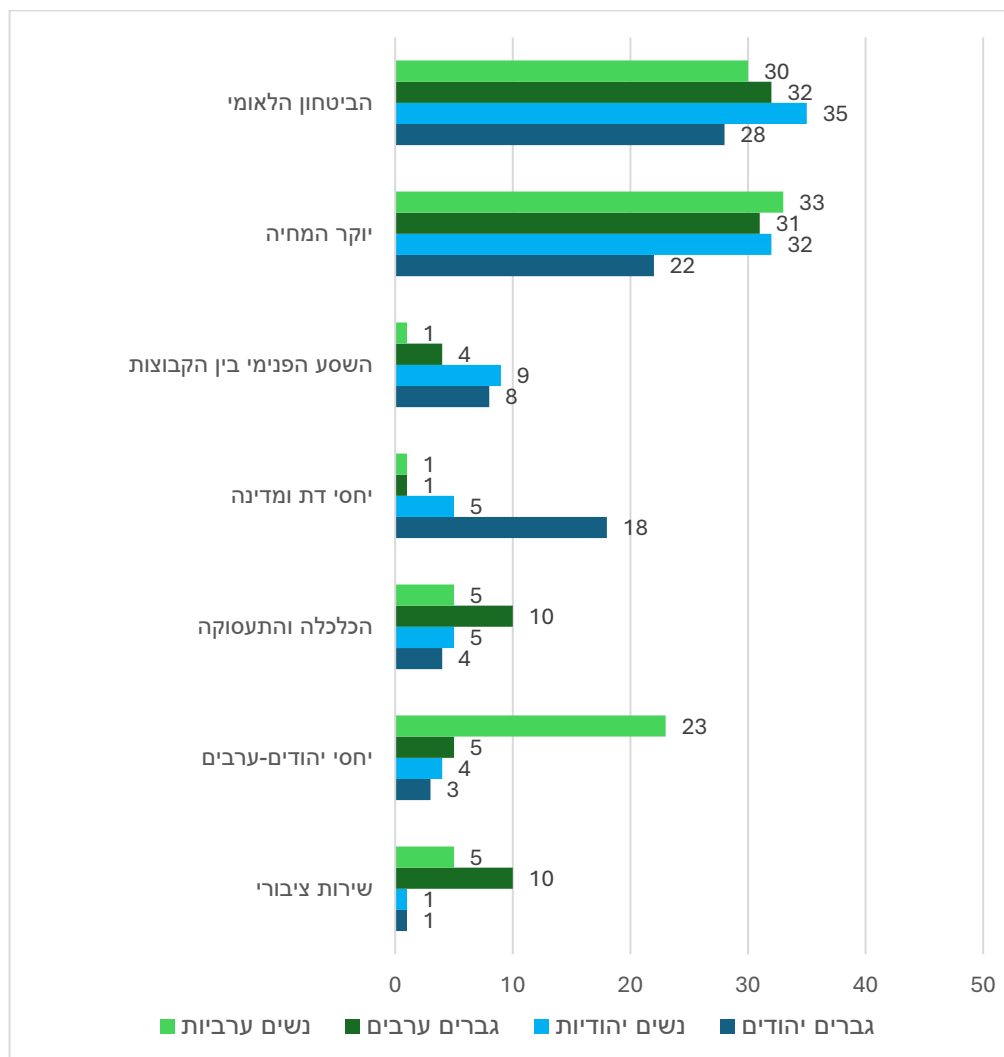
⁵ הנושאים: בריאות ורווחה, חוק הגיוס, החינוך ואחר לא מופיעים בתרשים (הופיעו בכלל הקבוצות בשיעור של בין 0%-5%).

תרשים 11.2 – לדעתך, מהו הנושא המרכזי שעל הממשלה לטפל בו כיום? (% יהודים, על פי מיקום על הרצף של חרדים - חילוניים)⁶

⁶ הנושאים: בריאות ורווחה, שירות ציבורי ואחר לא מופיעים בתרשים (הופיעו בכלל הקבוצות בשיעור של בין 0%-5%).

תרשים 11.3 – לדעתך, מהו הנושא המרכזי שעל הממשלה לטפל בו כיום? (מין המשיב, יהודים וערבים)

*הנושאים: בריאות ורווחה, חוק הגיוס, החינוך ואחר לא מופיעים בתרשים (הופיעו בכלל הקבוצות בשיעור של בין 0%-5%).

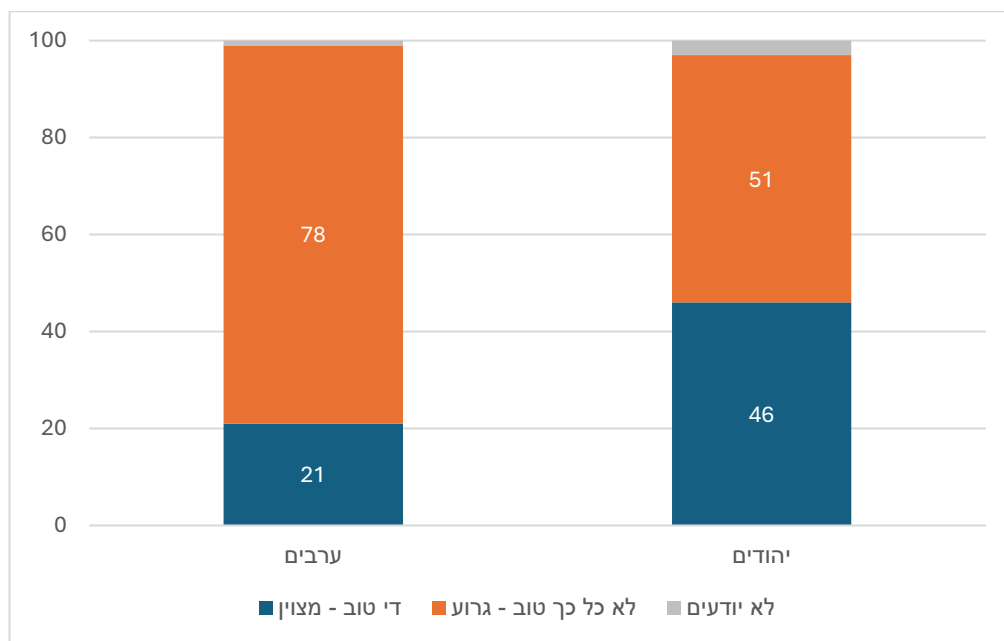
בפילוחים השונים, שני הנושאים הבולטים ביותר לעיסוק בעיני הצעירים הן בקרב יהודים והן בקרב ערבים הם ביטחון ויוקר המחיה. כאשר מוסיפים לנושא יוקר המחיה את הנושא של כלכלה ותעסוקה, מרכזיותם של שני נושאים אלו אף גוברת (תרשים 11.1). סוגיית חוק הגיוס, הוגדרה כחשובה רק בקרב המשיבים החרדים. העובדה שזה לא הוגדר כנושא מרכזי (ראשון בחשיבותו וגם לא שני בחשיבותו) בקרב שאר הקבוצות בחברה היהודית מפתיעה לאור השיח הציבורי הער בחברה סביב נושא זה וכן לאור הרלוונטיות שלו לאוכלוסיית הצעירים והצעירות. נושאי הביטחון הלאומי ויוקר המחיה קיבלו עדיפות רבה יותר בכל שאר הקבוצות. זהו ממצא המתכתב עם הנושאים שעמדו על סדר היום בעיני מצביעי פעם ראשונה במערכות בחירות שהתקיימו מאז 2024 במדינות דמוקרטיות רבות ומשקף, מעבר להקשר הישראלי, גם הקשר דורי גלובלי המתאפיין בחשש וחרדה גדולים בכל הקשור לאפשרות להתקיים כלכלית כבוגרים צעירים.

ממצא בולט נוסף הוא אחוז הנשים הערביות שסימנו במקום השלישי בחשיבותו את נושא היחסים בין יהודים לערבים (23% לעומת 0%-8% בשאר הקבוצות) (תרשים 11.3). ניתן להסביר את הממצא דרך מעמדן הייחודי של נשים ערביות, המצויות לעיתים בצומת של כמה מוקדי שייכות ומתח – כמיעוט לאומי בתוך החברה הישראלית וכנשים בתוך מסגרות

מסורתיות יותר. מיקום זה עשוי להגביר את רגישותן להשפעת יחסי יהודים-ערבים על תחושת הביטחון, ההשתלבות והיציבות החברתית, בפרט לנוכח תפקידן המרכזי של נשים בחברה, בהיותן מטפלות ונושאות באחריות לרווחת המשפחה (חילאילה ורודניצקי, 2024). לכן, סוגיה זו עשויה להתפס עבורן כבעלת השלכות ישירות על חיי היומיום והמרחב האישי והקהילתי שלהן ולא רק כסוגיה פוליטית.

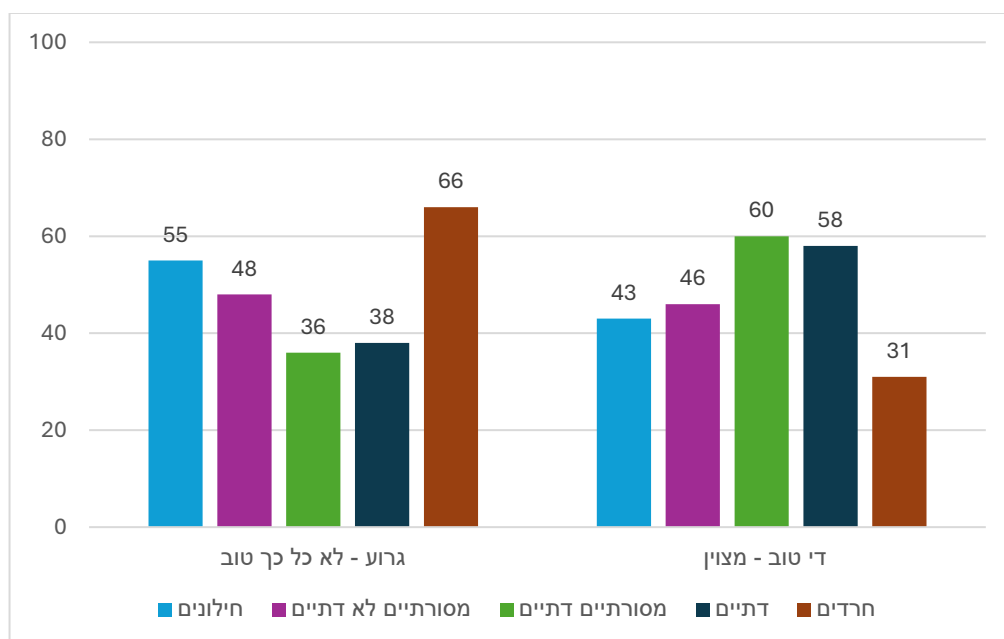
12. על סולם שבין 1 ל-4, כאשר 1 = גרוע ו-4 = מצוין, איך את/ה מעריך/ה את מצב הדמוקרטיה בישראל כיום

תרשים 12.1 – על סולם שבין 1 ל-4, כאשר 1 = גרוע ו-4 = מצוין, איך את/ה מעריך/ה את מצב הדמוקרטיה בישראל כיום? (%יהודים וערבים)

*1%-6% בכלל הקבוצות השיבו לשאלה זו "לא יודעים".

תרשים 12.2 – על סולם שבין 1 ל-4, כאשר 1 = גרוע ו-4 = מצוין, איך את/ה מעריך/ה את מצב הדמוקרטיה בישראל כיום? (% יהודים לפי מיקום על הרצף של חרדים-חילונים)

בקרב צעירים ערבים וחרדים, מצב הדמוקרטיה בישראל מוערך כ"גרוע" עד "לא כל כך טוב" (78% מהמשיבים הערבים ו-66% מהמשיבים החרדים לעומת 55% ומטה בשאר הקבוצות). ניתן לפרש את הממצא הזה דרך האופן שבו צעירים ערבים וחרדים חווים את יחס המדינה לזהותם הקבוצתית ולאורח חייהם. עבור רבים מהם, הערכת מצב הדמוקרטיה אינה נובעת רק מעקרונות מופשטים שלה, אלא מהתחושה עד כמה המדינה מכירה בצורכיהם ומאפשרת להם להשתלב מבלי לפגוע בזהותם. כך למשל, בקרב צעירים חרדים, מחלוקות סביב סוגיות כמו חוק הגיוס או מעמדה של השבת במרחב הציבורי עשויות לחזק תחושת איום על האוטונומיה הקהילתית ואורח החיים החרדי. בקרב צעירים ערבים, תחושות של אי-שוויון או הדרה עשויות להשפיע באופן דומה על תפיסת הדמוקרטיה ומשמעותה ועל מידת האמון במוסדות המדינה.

לסיכום, הממצאים מצביעים על תמונה מורכבת בנוגע לאופן שבו צעירים וצעירות, לקראת הצבעתם הראשונה בבחירות לכנסת ה-26, מבינים את משמעות ההשתתפות הפוליטית. עבור חלק ניכר מהם, ההצבעה נתפסת ככלי ממשי להשפעה על המציאות הציבורית, כמו לדוגמה: דרך להשפיע על קבלת החלטות, לעצב את עתיד המדינה, לבטא עמדות וערכים ולממש אחריות אזרחית בסיסית. עם זאת, לצד תפיסה זו מתקיימת גם ספקנות ואף ניכור כלפי המערכת הפוליטית, המתבטאת בחוסר אמון בפוליטיקאים, בתחושת חוסר ייצוג ובערעור על היכולת של ההצבעה לייצר שינוי ממשי. סוגיית ההשתתפות והמעורבות הפוליטית שהיא ייחודית במאפייניה לדור הזה, תואמת לתמונה הגלובלית: חשיפה רבה לתכנים ברשתות חברתיות, חוסר אמון בולט במפלגות המסורתיות לצד הכרה בחשיבות ההשתתפות הפוליטית והרצון להשפיע דרכה.

במבט השוואתי בין צעירים יהודים לבין ערבים עולה כי נקודת המוצא המשותפת היא ההכרה בחשיבות ההצבעה בבחירות, אולם היא מתפצלת לדגשים שונים. בקרב צעירים יהודים ההצבעה נתפסת בעיקר כפעולה אינדיבידואלית של השפעה אזרחית בתוך המערכת הדמוקרטית הקיימת, תוך הדגשת הבחירות כמנגנון מרכזי שלה, המוטיבציה מגיעה מהקשר האישי של הביטוי והמימוש של היחיד. בקרב צעירים ערבים, לעומת זאת, חשיבותה של ההצבעה מונעת יותר מרצון להשפיע על הקולקטיב, על החברה בכללותה, ומובנת בעיקר ככלי לייצוג פוליטי של החברה הערבית, להשמעת קול קבוצתי, לשינוי ולשיפור מעמד פוליטי וחברתי. יחד עם זאת, בשתי הקבוצות ניכרות תחושות דומות של אכזבה וחוסר אמון במערכת הפוליטית, גם אם הן מנומקות ומנוסחות אחרת.

מניתוח הסקר עולה כי רבים מן הצעירים עדיין מחזיקים בתפיסה חיובית עקרונית של דמוקרטיה והשתתפות אזרחית, אך מתקשים לראות כיצד אלה מתורגמות להשפעה ממשית בפועל. מכאן עולה פער ברור בין ההסכמה עם עקרונות הדמוקרטיה לבין האמון במוסדות ובשחקנים הפוליטיים שאמורים ליישם אותם. בהיבט החינוכי, העובדה שרבים מהמשיבים רואים בהצבעה אמצעי להשפעה על המציאות מהווה הזדמנות חינוכית משמעותית לחיזוק הקשר בין אזרחות פעילה, מעורבות ציבורית והשתתפות של צעירים וצעירות בתהליכים דמוקרטיים.